

hbo-bachelor Opleiding tot
Leraar Voortgezet
Onderwijs van de tweede
graad in Economie
Hogeschool NCOI

4 augustus 2017

Inhoud

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	5
3	Beschrijving van de opleiding	6
3.1	Algemeen	6
3.2	Profiel instelling	6
3.3	Profiel opleiding	6
4	Opleidingsbeoordeling	9
4.1	Beoogde eindkwalificaties	10
4.2	Programma	12
4.3	Personeel	17
4.4	Voorzieningen	18
4.5	Kwaliteitszorg	20
4.6	Toetsing	21
4.7	Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	23
4.8	Aanbevelingen aan de opleiding	23
4.9	Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding	23
4.10	Graad en CROHO-onderdeel	24
5	Overzicht oordelen	25
	Bijlage 1: Samenstelling panel	26
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	27
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	30
	Bijlage 4: Lijst met afkortingen	31

1 Samenvattend advies

Hogeschool NCOI heeft bij de NVAO een aanvraag ingediend voor een uitgebreide toets nieuwe opleiding voor de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Economie. De NVAO heeft een panel van deskundigen gevraagd een advies over deze nieuwe opleiding uit te brengen. In deze samenvatting geeft het panel de overwegingen en de oordelen die de basis vormen van het advies van het panel aan de NVAO over deze opleiding.

Beoogde eindkwalificaties

De opleiding hanteert de eindkwalificaties zoals geformuleerd door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL-competenties). Daarnaast zijn onder andere de landelijke kennisbases docent bachelor economie en docent bedrijfseconomie, het kwalificatiedossier van de docent mbo en de kerntaken en kernopgaven op basis van het Voorstel bekwaamheidseisen (2014) van de Onderwijscoöperatie gebruikt als bron voor het eigen domeinspecifieke referentiekader. Dit kader dient als beginpunt voor de inrichting van het onderwijsprogramma. Naar het oordeel van het panel sluiten de beoogde eindkwalificaties aan bij die van de overige tweedegraads lerarenopleidingen Economie in Nederland, zijn ze inhoudelijk relevant en voldoen ze qua niveau. Het panel beoordeelt deze standaard dan ook als voldoende.

Programma

Het panel kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de onderwijsleeromgeving als voldoende. Het panel stelt vast dat de opleiding de studenten inhoudelijk in staat stelt de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Het curriculum is adequaat beschreven. Het panel vindt dat de leerlijnen adequaat zijn uitgewerkt in het programma en dat de relatie tussen de leerdoelen van de opleiding en het programma inzichtelijk zijn gemaakt. Het geïntegreerd behandelen van de leerstof doet volgens het panel recht aan zowel de vakinhoud als vakdidactiek en creëert een situatie van betekenisvol leren. De gebruikte vakliteratuur is adequaat en het programma is op niveau. Het didactisch concept sluit voldoende aan op de werk- en leeromgeving van de studenten. Het panel heeft vastgesteld dat de beroepspraktijk een belangrijke rol inneemt in het curriculum. In elke fase van de opleiding is ruimte voor stage- of werkactiviteiten en opdrachten die studenten maken hebben een professionele gerichtheid. Het werk- of stagecontract dat studenten afsluiten met de school is de basis voor de borging van het leren in de praktijk. De structuren rondom begeleiding zijn voldoende. Het panel waardeert de keuze van de opleiding om deeltijdstudenten te verplichten vanaf studiejaar 2017-2018 in minimaal twee onderwijssectoren stage te laten lopen. Het panel heeft bovendien geconstateerd dat de rol van sectorspecifieke vakdidactiek aan de orde komt in de praktijkopdrachten.

Er is ruim aandacht in het programma voor beroepsgerichte onderzoeksvaardigheden en er zijn in het onderwijs en onderzoek dat het panel heeft bekeken duidelijke banden met actuele ontwikkelingen binnen het economieonderwijs.

Personeel

Het panel is positief over zowel het personeel dat is betrokken bij de opleiding als over het personeelsbeleid. Het panel stelt vast dat veel van de docenten hun sporen al hebben verdiend in het onderwijs- en werkveld. Hogeschool NCOI biedt docenten ruimte voor

verdere ontwikkeling, bijvoorbeeld in de vorm van het behalen van de VELON-registratie. Het aantal docenten dat de opleiding verzorgt is voor nu toereikend.

Voorzieningen

Het panel beoordeelt de voorzieningen als voldoende. Het online leerplatform, e-Connect, functioneert naar behoren. De informatievoorziening aan studenten is toereikend voor de realisatie van het programma.

Kwaliteitszorg

Het panel kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de kwaliteitszorg als voldoende. Het panel stelt vast dat de opleiding de kwaliteit van de opleiding op een consequente manier bewaakt. De (coördinatie van) kwaliteitsprocessen binnen hogeschool NCOI en de verbetercultuur binnen de opleiding beoordeelt het panel als voldoende.

Toetsing

Het panel heeft gezien dat de toetsing van de opleiding is opgesteld conform het beleid van Hogeschool NCOI. Het panel stelt vast dat de opleiding een variëteit aan passende toetsvormen hanteert, uitgewerkt in een door de examencommissie goedgekeurd toetsplan. De borging van de toetskwaliteit ligt bij de examencommissie. De examencommissie functioneert volgens het panel conform de wet- en regelgeving. Het panel beoordeelt deze standaard dan ook als voldoende.

Conclusie

Het panel heeft een opleiding bezocht met adequate beoogde eindkwalificaties, een programma dat inhoudelijk aan de maat is, adequate toetsing, sterke kwaliteitsprocessen en een sterk en enthousiast docententeam. Het panel adviseert dan ook positief en onvoorwaardelijk over de aanvraag Toets nieuwe opleiding hbo-bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad Economie.

Den Haag, 4 augustus 2017

Namens het panel ter beoordeling van de uitgebreide Toets nieuwe opleiding hbo-bachelor Opleiding tot Leraar Voortgezet Onderwijs van de tweede graad in Economie van de Hogeschool NCOI,

prof. dr. Theo Wubbels
(voorzitter)

drs. Titia Buising
(secretaris)

2 Werkwijze panel

De NVAO heeft na ontvangst van de betreffende aanvraag een panel van deskundigen samengesteld om de uitgebreide toetsing van de nieuwe opleiding hbo-bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Economie van Hogeschool NCOI uit te voeren.

De samenstelling van het panel was als volgt.

- prof. dr. T. Wubbels, emeritus hoogleraar onderwijswetenschappen en landelijk coördinator van de lerarenagenda VSNU (voorzitter);
- F. Blaauwbroek MEd, lerarenopleider NHL Hogeschool, seniordocent Algemene Economie, Wiskunde en Vakdidactiek;
- drs. M. Straatmans, docent binnen de lerarenopleiding economie aan de HAN en docent economische vakken en ondernemerschap ROC Nijmegen;
- N. Bach Kolling BSc (student-lid), masterstudent Onderwijskunde aan de Universiteit Twente en pabostudent aan Saxion Hogescholen.

Het panel werd bijgestaan door A. Martens, beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator en drs. T. Buising trad op als secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Staatscourant. 2014, nr. 36791) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. In bijlage 3 van dit paneladvies is een overzicht opgenomen van de documenten die het panel heeft ontvangen. De panelleden hebben hun eerste bevindingen en vragen met het oog op het locatiebezoek aan de secretaris gezonden. Op 20 juni 2017 is het panel bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de bevindingen van de panelleden onderling besproken en zijn nadere vragen geformuleerd. Deze vragen zijn door de secretaris geïnventariseerd en als input gebruikt voor het locatiebezoek.

Op 21 juni 2017 heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Na afloop van de gesprekken heeft het panel het geheel van bevindingen en overwegingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Aan het eind van het bezoek heeft de panelvoorzitter die conclusies mondeling teruggekoppeld naar de opleiding.

Op basis van de bevindingen, overwegingen en conclusies heeft de secretaris een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna het conceptrapport is vastgesteld door de voorzitter. Het adviesrapport is op 12 juli 2017 aan de opleiding voorgelegd ter controle op feitelijke onjuistheden. De opleiding heeft op 1 augustus 2017 gereageerd op het adviesrapport. Dit heeft geleid tot enkele aanpassingen, waarna het definitieve rapport is vastgesteld door de voorzitter. Het panel heeft dit advies in volledige onafhankelijkheid opgesteld en op 4 augustus 2017 aan de NVAO aangeboden.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling:	Hogeschool NCOI
Opleiding:	hbo-bachelor Opleiding tot Leraar Voortgezet Onderwijs van de tweede graad in Economie
Variant(en):	Deeltijd, duaal
Graad:	Bachelor of Education
Afstudeerrichtingen:	Algemeen vormend onderwijs / Beroepsonderwijs
Locatie(s):	Almere, Amsterdam, Arnhem, Breda, Den Haag, Eindhoven, Groningen, Rotterdam, Utrecht, Zwolle
Studieomvang (EC):	240
CROHO-onderdeel:	Onderwijs

3.2 Profiel instelling

Hogeschool NCOI maakt deel uit van NCOI Opleidingen – aanbieder van opleidingen en cursussen. Hogeschool NCOI heeft ruim 15.000 ingeschreven studenten per jaar en biedt naast een aantal korte praktijkgerichte hbo-deelopleidingen, ook volledige hbo-bachelor- en hbo-masteropleidingen aan. Sinds 2011 biedt Hogeschool NCOI opleidingen en programma's aan binnen het domein Onderwijs.

Hogeschool NCOI richt zich met haar opleidingsaanbod primair op werkenden en zet daarbij in op flexibel studeren. Het model van Darling-Hammond (2006) vormt het conceptuele kader van de lerarenopleidingen van Hogeschool NCOI. De opleidingsdidactische principes zijn gebaseerd op elementen van dit model, waarbij de student een visie op de professionele praktijk ontwikkelt en de voor het beroep van leraar vereiste kennis, vaardigheden en attitudes verwerft.

NCOI biedt onder andere bacheloropleidingen aan met bijeenkomsten op een doordeweekse dag, avond of de zaterdag. De opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Economie kent zowel bijeenkomsten als ondersteuning van het leren via e-Connect, de online leeromgeving van NCOI.

Hogeschool NCOI is in het kader van de WHW (Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek) bevoegd om graden (associate degree/bachelor/master) te verlenen.

3.3 Profiel opleiding

De opleiding hbo-bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Economie (Lerarenopleiding Economie) wordt sinds september 2015 aangeboden. NCOI bood tot september 2015 de Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Bedrijfseconomie aan, waarbij de student na de opleiding tweedegraads bevoegd was in bedrijfseconomische vakken. Omdat deze studenten de behoefte hadden om les te kunnen geven in zowel algemene economische vakken als bedrijfseconomische vakken heeft NCOI de Lerarenopleiding Economie opgezet. Studenten van de Lerarenopleiding Economie

behalen een onderwijsbevoegdheid voor zowel algemene economie als bedrijfseconomie. De opleiding wordt door twee andere hogescholen in Nederland aangeboden.

NCOI schetst in het opleidingsprofiel van de opleiding de missie en de visie van de lerarenopleiding, de doelgroep, de profilering, de eindkwalificaties en de samenhang tussen de eindkwalificaties en het programma. De opleiding geeft aan dat zij aansluit bij de kennisbasis docent algemene economie, de kennisbasis docent bedrijfseconomie, de generieke kennisbasis en bijbehorend Addendum en de kennisbasis ict. Daarnaast gebruikt de opleiding de uitwerkingen van vakdidactiek bij economieonderwijs van het Landelijk Expertisecentrum Economie en Handel.

Het doel van de lerarenopleiding Economie is mensen die een onderwijsbevoegdheid willen halen pedagogische, vakinhoudelijke en vakdidactische kennis, inzichten en vaardigheden bij te brengen die aansluiten bij de maatschappelijke behoefte aan goed opgeleide én bevoegde leraren. Studenten worden opgeleid tot onderzoekende, ondernemende en toekomstgerichte leraren die de benodigde eindkwalificaties beheersen om als startbekwame leraar economie een bijdrage te leveren aan het economieonderwijs in Nederland. NCOI bereikt dit door het programma aan te laten sluiten op de manier waarop volwassenen volgens NCOI leren: flexibel (modulair), efficiënt en praktijkgericht.

Hogeschool NCOI richt zich met de lerarenopleiding Economie op de volwassen student die beschikt over enige jaren werkervaring en behoort tot een van de volgende vier doelgroepen:

1. onbevoegde leraren die voor de klas staan en die hun bevoegdheid willen halen;
2. bevoegde leraren die een tweede onderwijsbevoegdheid willen behalen;
3. leerkrachten uit het primair onderwijs die de overstap naar het tweedegraads gebied maken en hun onderwijsbevoegdheid dienen te behalen;
4. mensen van buiten het onderwijs die graag als tweedegraadsleraar willen werken en die hiervoor een onderwijsbevoegdheid dienen te behalen.

De opleiding omvat 240 EC, verdeeld over de leerlijnen beroepscontext, vakbekwaamheid en persoonlijke professionele ontwikkeling. Gezien de focus op flexibiliteit wordt er niet gesproken over leerjaren, maar over fases. De zeven eindkwalificaties komen terug in de propedeutische en hoofdfase van het programma.

Het curriculum van de opleiding ziet er als volgt uit:

Modules	Studiepunten
Leren en lesgeven	8
Bedrijfseconomie in de klas	8
Algemene economie in de klas	8
Marketing en ondernemen	8
Nederlands recht	8
Financiële administratie in de klas	8
Beroepsopdracht fase 1	6
Portfolio fase 1	6
Totaal fase 1	60
Adolescentenpsychologie en leerlingbegeleiding	8
Groepsdynamica en klassenmanagement	8
Economische ontwikkeling en omgeving	8
Toepaste bedrijfseconomische beslissingen	8
Marktonderzoek en statistiek	8
Ondernemen met informatie	8
Beroepsopdracht fase 2	6
Portfolio fase 2	6
Totaal fase 2	60
Diversiteit en onderwijzen	12
Financiële omgeving	6
Wereldeconomie in perspectief	6
Verdieping vakdidactiek economie	8
Economie in de onderwijspraktijk	8
Vernieuwend economieonderwijs	8
Portfolio fase 3	12
Totaal fase 3	60
Specialisatie Algemeen Vormend Onderwijs (AVO) of Specialisatie Beroepsonderwijs (BO)	8
Economie en ondernemen in de klas	8
Portfolio fase 4	30
Afstudeeronderzoek	14
Totaal fase 4	60
Totaal opleiding	240

4 Opleidingsbeoordeling

Van toepassing is het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (2014, Nr. 36791).

Het kader wordt gebruikt als de instelling niet beschikt over een positief oordeel over de instellingstoets kwaliteitszorg. De beoordeling is gericht op zeven vragen:

1. Wat beoogt de opleiding?
2. Met welk programma?
3. Met welk personeel?
4. Met welke voorzieningen?
5. Hoe wordt de kwaliteit geborgd?
6. Hoe wil de opleiding dit toetsen?
7. Zijn er voldoende financiële middelen?

Deze vragen zijn vertaald in zeven onderwerpen en elf standaarden. Over de standaarden geeft het visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een driepuntsschaal: voldoet, voldoet ten dele of voldoet niet. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel, ook op de driepuntsschaal: positief, positief onder voorwaarden of negatief.

Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de scores van de opleiding in totaal.

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.

Indien een opleiding niet volledig nieuw is of omgevormd wordt, worden bij de oordeelsvorming ook de gerealiseerde eindkwalificaties betrokken.

4.1 Beoogde eindkwalificaties

4.1.1 Standaard 1

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De opleiding is ontwikkeld volgens een vaste systematiek die gebruikelijk is bij Hogeschool NCOI. Als eerste stap zijn publicaties en documenten op het gebied van economieonderwijs bestudeerd door de opleiding. De opleiding heeft daarbij de landelijke bekwaamheidseisen, de landelijke kennisbases docent bachelor algemene economie en docent bachelor bedrijfseconomie, het beroeps- en opleidingsprofiel lerarenopleidingen van NCOI, het kwalificatiedossier van de docent mbo en de kerntaken en kernopgaven op basis van het Voorstel bekwaamheidseisen (2014) van de Onderwijscoöperatie meegenomen in de ontwikkeling van het eigen domeinspecifieke referentiekader.

Het domeinspecifieke referentiekader is besproken met de werkveldcommissie. De werkveldcommissie geeft advies aan de opleiding over de beoogde eindkwalificaties, over trends en ontwikkelingen in het beroepenveld en over functies, rollen en kernopgaven van de toekomstige leraar. De werkveldcommissie is recentelijk uitgebreid met docenten economie binnen de sectoren waarvoor opgeleid wordt. Het panel heeft vastgesteld dat de werkveldcommissie betrokken is bij de totstandkoming van de opleiding.

De werkveldcommissie heeft de eindkwalificaties, het beroepsprofiel en het opleidingsprofiel van de opleiding gevalideerd. Hierna zijn het beroepsprofiel en het opleidingsprofiel vastgesteld. De eindkwalificaties en het toetsplan zijn door het kernteam van de opleiding opgesteld, waarbij de kwalificaties zijn afgetoetst aan de Dublin-descriptoren om na te gaan of deze aan het niveau van de bachelor voldoen. Het kernteam en de onderwijsontwikkelaars hebben daarna het curriculum in de vorm van de verschillende modules vormgegeven.

Naast bovenstaande documentatie, is het curriculum van de lerarenopleiding Economie gestoeld op de profilering van NCOI voor al haar lerarenopleidingen, zijnde onderzoekend, ondernemend en toekomstgericht. De opleiding leidt op tot leraar Economie in zowel het voortgezet als het beroepsonderwijs.

Het panel stelt vast dat de opleiding de zeven landelijke vastgestelde competenties van de Stichting Beroepskwaliteit Leraren en ander onderwijspersoneel (SBL) hanteert als beoogde eindkwalificaties. Deze competenties brengen alle belangrijke taken van een startbekwame leraar goed in kaart. De volgende competenties worden beschreven:

Eindkwalificatie	Beschrijving
1. Interpersoonlijk competent	De leraar moet ervoor zorgen dat er in de groepen waarmee hij werkt een prettig werkklimaat heerst
2. Pedagogisch competent	De leraar moet de leerlingen/deelnemers helpen een zelfstandig en verantwoordelijk persoon te worden, die onder andere een goed beeld heeft van zijn ambities en mogelijkheden.
3. Vakinhoudelijk en didactisch competent	De leraar moet de leerlingen/deelnemers helpen zich de leerinhouden van een bepaald vak of beroep eigen te maken en vertrouwd te raken met de manier waarop die in het dagelijkse leven en in het werk gebruikt worden. Ook helpt hij de leerlingen / deelnemers zicht te krijgen op wat zij in de samenleving en in de wereld van het werken kunnen verwachten.
4. Organisatorisch competent	De leraar draagt zorg voor organisatorische zaken die samenhangen met zijn onderwijs en het leerproces van de leerlingen/deelnemers in de school en op de leerwerkplek.
5. Competent in het samenwerken met collega's	De leraar moet ervoor zorgen dat zijn werkzaamheden en die van zijn collega's in de school goed op elkaar zijn afgestemd. Hij moet ook bijdragen aan het goed functioneren van de schoolorganisatie.
6. Competent in het samenwerken met de omgeving	De leraar moet contacten onderhouden met de ouders of verzorgers van de leerlingen en met collega's van (leer)bedrijven en instellingen waar zijn school voor het onderwijs en de leerlingen-/deelnemerszorg mee samenwerkt. Hij moet er ook voor zorgen dat zijn professionele handelen en dat van anderen buiten de school goed op elkaar afgestemd zijn. Bovendien moet hij eraan meewerken dat de samenwerking van zijn school met die bedrijven en instellingen goed verloopt.
7. Competent in reflectie en ontwikkeling	De leraar moet zich voortdurend verder ontwikkelen en professionaliseren.

De eindkwalificaties zijn uitgewerkt in beheersingsindicatoren, zodat de student in elke fase stapsgewijs toe kan werken naar het behalen van de eindkwalificaties.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de opleiding het beroeps- en opleidingsprofiel en de landelijk vastgestelde eindcompetenties als basis heeft genomen voor de beoogde eindkwalificaties. Daarmee sluit de opleiding aan bij de heersende, landelijk gevalideerde opvattingen over wat een leraar Economie moet kennen en kunnen. De eindkwalificaties zijn voldoende gerelateerd aan de Bachelor Kwalificaties van de Dublin descriptoren. Naar het oordeel van het panel voldoen de eindkwalificaties hiermee aan het niveau van de bachelor.

Het panel is van mening dat de werkveldcommissie voldoende betrokken is geweest bij de totstandkoming van de opleiding. Zij stelt bovendien vast dat de werkveldcommissie zich gehoord voelt door de opleiding; de toenemende aandacht voor mbo in het programma is hiervan een voorbeeld. Het panel is positief over de recente verandering in de samenstelling van de werkveldcommissie, waardoor deze nog meer een afspiegeling is geworden van het werkveld waar de afgestudeerden in gaan werken.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.2 Programma

4.2.1 Standaard 2

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

De opleiding is een beroepsgerichte hbo-bacheloropleiding die leidt tot een tweedegraads bevoegdheid. De studenten ontvangen bij een succesvolle afsluiting van de opleiding de graad Bachelor of Education (BEd).

Studenten ontwikkelen vaardigheden voor de beroepspraktijk in de drie leerlijnen van het programma: de leerlijn beroepscontext, de leerlijn vakbekwaamheid en de leerlijn persoonlijke professionele ontwikkeling. In de leerlijn beroepscontext is in de eerste twee fases van de opleiding aandacht voor thema's als oriëntatie op het beroep, de focus op didactiek vanuit de rol van leraar als vormgever van het leerproces, begeleiding, organisatie en klassenmanagement. In de derde fase is aandacht voor de brede context van het onderwijs en de school en in de vierde fase specialiseren studenten zich in het lesgeven in het algemeen vormend onderwijs of beroepsonderwijs. In de leerlijn vakbekwaamheid komt de vakinhoudelijke en vakdidactische ontwikkeling van de student als leraar economie aan bod. Vakdidactiek en vakinhoud worden in de modules geïntegreerd aangeboden. In de modules van beide leerlijnen maken studenten portfolio-opdrachten waarmee ze hun vaardigheden kunnen oefenen. Deze opdrachten worden opgenomen in het portfolio van de student. Het panel heeft geconstateerd dat daarin ook aandacht is voor de specifieke sectoren waarvoor opgeleid wordt en de daarin te gebruiken vakdidactiek.

Onderdeel van de leerlijn persoonlijke professionele ontwikkeling is het oefenen en toepassen van het geleerde op de werk- of stageplek van de student. Dit vindt plaats in elke fase van de opleiding. Studenten krijgen daarbij opdrachten die ze op de werk- of stageplek moeten uitvoeren. Het uiteindelijke resultaat neemt de student op in het portfolio. Vanaf studiejaar 2017-2018 zijn deeltijdstudenten verplicht om in minimaal twee van de drie schooltypen (vo, vmbo of mbo) waarvoor opgeleid wordt stage te lopen. Duale studenten verdiepen zich middels opdrachten in alle sectoren. Ook bezoeken zij daarbij andere scholen.

De begeleider op school speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling van de student. Studenten moeten zelf een geschikte werk- of stageplek regelen om te kunnen starten met de opleiding. De werk- en stageplek wordt beoordeeld door Hogeschool NCOI op grond van criteria die zijn beschreven in de Onderwijs- en Examenregeling. Er wordt onder andere verwacht dat de werk- of stageplek aansluit bij de inhoud van de lerarenopleiding en dat de plek een diversiteit aan lesgebonden en niet-lesgebonden activiteiten omvat. Ook ten aanzien van de begeleider is aantal eisen gedefinieerd (zie hiervoor standaard 4).

De ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden is verweven in de modules en leerlijnen van de opleiding. Daarnaast zijn onderzoeksvaardigheden expliciet onderdeel van de beroepsopdrachten in fase 1 en 2 en het afstudeeronderzoek in fase 4. De opleiding heeft per module geëxpliciteerd op welke manier de student daarin aan zijn onderzoekende houding werkt. Het onderzoek voor de beroepsopdracht van fase 1 behelst de eerste drie onderdelen van de onderzoekscyclus en bij de beroepsopdracht in fase 2 en het afstudeeronderzoek doorloopt de student de gehele onderzoekscyclus. Het doel van het

onderzoek is dat de student de eigen onderwijspraktijk kan verbeteren. De afgestudeerde leraar Economie moet een onderzoekende houding hebben, kennis uit onderzoek van anderen kunnen toepassen en zelf onderzoek kunnen doen.

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat de beroepspraktijk een belangrijke rol inneemt in het curriculum. Zo is er in elke fase van de opleiding ruimte voor werk- of stage-activiteiten en de opdrachten die studenten maken hebben een professionele gerichtheid. Er is ruim aandacht in het programma voor beroepsgerichte onderzoeksvaardigheden en in het onderwijs dat het panel heeft bekeken zijn duidelijke banden met actuele ontwikkelingen binnen het economieonderwijs.

Het panel waardeert de keuze van de opleiding om deeltijdstudenten te verplichten vanaf studiejaar 2017-2018 in minimaal twee onderwijssectoren stage te laten lopen. Het panel heeft bovendien geconstateerd dat de rol van sectorspecifieke vakdidactiek aan de orde komt in de praktijkopdrachten.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.2.2 Standaard 3

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

De opleiding heeft het curriculum per module uitgewerkt. Voor elke module is een beschrijving beschikbaar waarin leerdoelen, literatuur, werkvormen, toetsing en benodigdheden worden omschreven. Bovendien wordt in deze beschrijving de relatie met de competenties weergegeven en een koppeling gemaakt tussen de kennisbasis en de inhoud van de module. Ook wordt aangegeven aan welke onderzoeksvaardigheden de student in de betreffende module werkt. Er is een matrix beschikbaar waarin een relatie tussen de kennisbasis en de leerdoelen enerzijds en de modules anderzijds wordt gelegd. Daarnaast is een matrix beschikbaar waarin de relatie tussen het programma en de eindkwalificaties inzichtelijk wordt gemaakt.

De te realiseren kerncompetenties zijn uitgewerkt in beheersingsindicatoren. Op basis van deze beheersingsindicatoren werkt de student gericht aan het behalen van de benodigde competenties. In het portfolio toont de student aan in hoeverre hij of zij de kerncompetentie beheerst.

Modules staan op zichzelf en kunnen binnen een fase los van elkaar worden gevolgd. De leerlijn beroepscontext en de leerlijn vakbekwaamheid bestaan uit modules, de leerlijn persoonlijke professionele ontwikkeling wordt ingevuld door middel van de werk- of stageplaats en het portfolio. Deze leerlijn bevat naast vastgestelde contactmomenten tussen student, portfoliobegeleider en praktijkbegeleider per fase ook twee portfoliobegeleidingsbijeenkomsten, die centraal worden georganiseerd door NCOI en als doel hebben de student te informeren over de inhoud en invulling van het portfolio. In deze bijeenkomsten wordt tevens aandacht geschonken aan de professionele ontwikkeling van

de leraar en de oriëntatie op de verschillende perspectieven op het leraarschap en aan reflectie(technieken). Daarnaast kent de opleiding twee beroepsopdrachten (gericht op onderzoek) en het afstudeeronderzoek.

Binnen zowel het gehele programma, de fases als de modules wordt de bekwaamheid geleidelijk opgebouwd. De context en complexiteit van het onderwijs en de opdrachten veranderen naarmate de studenten vorderen met de opleiding. Daarbij wordt van studenten steeds meer eigen kennis en vaardigheden verwacht. Het concentrisch onderwijsmodel van NCOI heeft tot doel een integrale ontwikkeling van de beroepsvaardigheden van de student.

In de vakbekwaamheidsleerlijn onderscheidt de opleiding twee hoofddomeinen: algemene economie en bedrijfseconomie. Daarnaast kent de opleiding drie ondersteunende domeinen: recht, marketing en financiële administratie. Deze (hoofd)domeinen komen in de verschillende fases van de opleiding terug.

NCOI heeft de vakdidactiek gebaseerd op de essentie van vakdidactiek bij economieonderwijs, opgesteld door het Landelijk Expertisecentrum Economie en Handel. De opleiding heeft de daarin onderscheiden thema's teruggebracht tot vier thema's: a) de economieles, b) ondersteunende vakken en vaardigheden, c) toetsen en beoordelen en d) ict en nieuwe media. Deze vier vakdidactische thema's komen in de vier fasen van de opleiding terug.

Ook in de opdrachten behorend bij de stage/werkplek wordt concentrisch gewerkt en telkens gelet op nieuwe beheersingsniveaus en onderwerpen. Praktijk- en portfoliobegeleiders komen bijeen op uitnodiging van NCOI om de inhoud die op school aan bod dient te komen te bespreken en hiermee de kwaliteit van de begeleiding op school te borgen (zie hiervoor verder Standaard 4).

In de vierde fase kiest de student een afstudeerrichting: Specialisatie Algemeen Vormend Onderwijs (AVO) of Specialisatie Beroepsonderwijs (BO). In deze afstudeerrichtingen wordt dieper ingegaan op specifieke vakdidactiek voor het schooltype. Het afstudeeronderzoek wordt gedaan op een school passend bij de afstudeerrichting.

Overwegingen

Het curriculum is adequaat en gedetailleerd beschreven. Het panel vindt dat de leerlijnen adequaat zijn uitgewerkt in het programma en dat de relatie tussen de leerdoelen van de opleiding en het programma inzichtelijk zijn gemaakt. Het panel heeft met instemming vastgesteld dat de modules in een oplopende graad van complexiteit worden aangeboden. De kennisbases algemene economie en bedrijfseconomie zijn in voldoende mate in het programma aanwezig. Het panel concludeert eveneens dat de literatuur vergelijkbaar is met de literatuur die soortgelijke opleidingen gebruiken. Omdat studenten worden opgeleid om les te geven in zowel algemene economie als bedrijfseconomie, kent de opleiding geen minor. Het panel vindt dit begrijpelijk.

Het panel heeft ook het aanwezige materiaal voor fase 3 en 4 bekeken. Het panel heeft vastgesteld dat daarin thema's die het panel aanvankelijk miste, zoals industrieel boekhouden, een plek krijgen. Hoewel het panel van mening is dat vakdidactiek in voldoende mate en voldoende specifiek aan bod komt in de opleiding, geeft zij de opleiding mee in dit kader aansluiting te zoeken bij de kennisbasis vakdidactiek economie zoals die door andere opleidingen gebruikt wordt.

De concentrische opbouw en de samenhang tussen modules en fasen zorgen voor een voldoende diepgaand programma voor de studenten. Het geïntegreerd behandelen van zowel de vakinhoud als vakdidactiek doet volgens het panel recht aan beide en creëert een situatie van betekenisvol leren. De gebruikte vakliteratuur is adequaat en het programma is op niveau. Al met al acht het panel de verwerking van de kerncompetenties in het programma van voldoende niveau.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.2.3 Standaard 4

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

De opleiding telt 240 EC, verdeeld over vier fasen. 1 EC is gelijk aan 28 studiebelastinguren. Het curriculum van de opleiding is opgebouwd uit modules, het portfolio, beroepsopdrachten en het afstudeeronderzoek. Voor de gehele opleiding zijn 415 contacturen ingepland. De twee studenten die het panel sprak, gaven aan behoefte te hebben aan meer contacttijd. De beschikbare evaluaties bevestigen dit.

De lessen zijn te volgen in de avond-, dag- of zaterdagvariant. De groepsgrootte is tussen zes en achttien studenten per module. De modules van de leerlijn beroepscontext, bijvoorbeeld 'Leren en lesgeven' en 'Groepsdynamica en klassenmanagement' worden gevolgd met studenten van de andere lerarenopleidingen van NCOI. Studenten Economie leren zo samenwerken met studenten uit andere vakgebieden.

Als bijeenkomsten geannuleerd worden, worden deze op een ander tijdstip ingehaald, hetgeen echter nog niet is voorgekomen. Studenten waarderen de mogelijkheid om op zaterdag lessen te volgen. De bijeenkomsten zijn volgens de studenten inspirerend en docenten hebben in hun eigen manier van lesgeven aandacht voor ict in het onderwijs.

Studenten kunnen op vastgestelde startmomenten met de opleiding beginnen. Hoewel de modules binnen een fase flexibel zijn te volgen, kunnen studenten pas aan een volgende fase beginnen, als ze de voorgaande hebben doorlopen. De flexibiliteit behorend bij de didactiek van de opleiding betreft dus alleen de volgorde binnen de fases.

Hogeschool NCOI richt zich met haar opleidingsaanbod primair op werkenden en zet daarbij in op flexibel studeren. Het model van Darling-Hammond (2006) vormt het conceptuele kader van de lerarenopleidingen.

De opleiding biedt de studenten verschillende werkvormen aan. Naast de theorie- en praktijkbijeenkomsten zijn studenten actief in de online leeromgeving waar zij de leerstof onderling en met hun docent kunnen bespreken.

De werk- of stageplaats wordt beoordeeld door Hogeschool NCOI op grond van criteria die zijn beschreven in de Onderwijs- en Examenregeling. Wanneer een portfoliobegeleider de

student op de werk- of stageplek bezoekt, controleert hij of zij ook de kwaliteit van de werk- of stageplek en de kwaliteit van de praktijkbegeleider. De begeleider moet een bevoegd docent Economie zijn met minimaal vijf jaar lesgeefervaring in het betreffende vakgebied; hij/zij moet ervaring hebben met coaching en hij/zij is verantwoordelijk dat de student zijn studieopdrachten kan uitvoeren. NCOI onderzoekt momenteel of het stages kan aanbieden op opleidingsscholen.

Studenten zijn enthousiast over het programma. De kleinschaligheid van de opleiding maakt het mogelijk dat het onderwijs past bij hun kennis, ervaring en behoefte. Eventuele verschillen in kennis tussen studenten worden voor aanvang van een module gesignaleerd en verholpen.

Overwegingen

Het panel vindt dat het didactisch concept van de opleiding voldoende aansluit op de leer- en werkomgeving van de studenten. De studenten zijn of al werkzaam in de beroepspraktijk of hebben een geschikte stageplaats. Het contract dat studenten afsluiten met de school legt een basis voor de borging van het leren in de praktijk. Naar de mening van het panel ziet de opleiding adequaat toe op de geschiktheid van de werkplek als de student deze al heeft bij instroom. Het panel vraagt aandacht voor de omvang van de contacttijd.

De criteria die NCOI stelt aan begeleiders op de werk- of stageplaats van de student vindt het panel adequaat. Het panel wil NCOI aanmoedigen in zijn activiteiten rondom opleidingsscholen.

Het panel is van oordeel dat het programma gestructureerd is vormgegeven. Het waardeert de opdeling in fases, waarbij een fase moet zijn afgerond voordat men met een volgende fase van start kan gaan. De geboden flexibiliteit is een voordeel en voorziet in een behoefte bij de beoogde studentpopulaties.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.2.4 Standaard 5

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

Aan de opleiding studeren in studiejaar 2016 – 2017 drie studenten en het panel heeft met twee van hen gesproken. De eisen voor toelating tot de opleiding zijn een afgeronde opleiding havo met Economie of vwo met Economie. Havo- of vwo-afgestudeerden die hier niet aan voldoen en mbo-4-studenten zijn verplicht om voorafgaand aan de opleiding de servicemodule Economie te behalen. Studenten ouder dan 21 jaar zijn toelaatbaar, als ze zowel voor de 21+-toets als de servicemodule Economie slagen. De servicemodule Economie omvat de vereiste voorkennis en gaat in op onderwerpen als inleiding in economie, rekenkunde, marketing, organisaties, calculaties, verslaggeving, kosten en winst. Aan het begin van de opleiding maakt de student een diagnostische taaltoets. Bij onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal volgt de student een remediëringsprogramma.

De opleiding begint, ongeacht het startmoment, altijd met een kick-off. Tijdens de kick-off wordt uitleg gegeven over het programma, de gehanteerde organisatiesystematiek en de manier waarop de student tijdens de opleiding zal worden begeleid. De eerste fase van het studieprogramma is een brede oriëntatie op de kern van het beroep leraar economie. In het eerste jaar (fase 1), wordt de student middels het portfolio en lesbezoek beoordeeld op zijn of haar geschiktheid voor het beroep. De opleiding hanteert een bindend studieadvies waarbij de student binnen twee jaar de propedeuse moet behalen.

Vrijstellingen kunnen op aanvraag van studenten worden verleend op grond van eerder verworven kwalificaties (getuigschriften) en eerder verworven competenties (relevante kennis en ervaring). De examencommissie is verantwoordelijk voor deze procedure. Vrijstellingen worden maar beperkt toegekend, omdat in veel vakken vakdidactiek en vakinhoud samen worden behandeld. Voor studenten die de pabo hebben afgerond wordt momenteel een schakelmodule ontwikkeld. Vanaf studiejaar 2017-2018 leidt het met succes afronden van deze module tot vrijstelling voor een aantal didactische modules van de beroepscontextleerlijn.

Overwegingen

De algemene toelatingseisen voor de opleiding stemmen overeen met de wettelijke eisen. Gezien het belang van rekenvaardigheden voor een leraar economie, raadt het panel de opleiding aan een diagnostische rekentoets in te voeren aan het begin van de opleiding.

Het panel heeft verder geconstateerd dat vrijstellingen op het gebied van de economie maar beperkt worden toegekend aan studenten. Het panel begrijpt deze keuze goed, omdat zijns inziens de student zo de verbanden tussen didactische aanpakken en de onderwezen vakinhoud kan leggen. Het panel vindt de invoering van een schakelmodule voor studenten afkomstig van de pabo een goed initiatief. Deze module is nog in ontwikkeling; studenten (met pabo als vooropleiding) die al zijn toegelaten tot de opleiding dienen deze alsnog te behalen willen ze recht hebben op vrijstelling voor een aantal didactische modules..

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.3 Personeel

4.3.1 Standaard 6

Het personeel is gekwalificeerd en de omvang ervan toereikend voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

NCOI werkt bij al zijn opleidingen met een kernteam dat verantwoordelijk is voor de kwaliteit, de inhoud en het niveau van het programma. Het kernteam Economie bestaat uit één kerndocent, twee kernteamleden en de opleidingscoördinator. De kerndocent en de kernteamleden zijn de inhoudelijke experts binnen het vakgebied van de opleiding.

De docenten van de lerarenopleiding Economie zijn freelance professionals en hebben een achtergrond bij een van de bekostigde hogescholen of private opleidingen.

De opleiding maakt onderscheid tussen twee typen docenten: a) docenten voor de vakbekwaamheidsmodules en b) docenten voor de beroepscontextmodules. Van de docenten voor de vakbekwaamheidsmodules beschikt 84% over een masterdiploma, van de docenten voor de beroepscontextmodules is dit 63%.

Er zijn in totaal 29 personen als docent, examiner, ontwikkelaar, scriptiebegeleider, kerndocent of opleidingscoördinator betrokken bij de opleiding. Twaalf daarvan zijn vakinhoudelijke en vakdidactische professionals in de (algemene) economie en/of bedrijfseconomie. Zeven van de docenten zijn VELON-geregistreerd. Docenten die nog niet beschikken over de VELON-registratie volgen de NCOI masterclasses Lerarenopleider en Lerarenopleider (expert). Deze masterclasses zijn een opmaat naar het behalen van de VELON-registratie. NCOI heeft voor de logistieke en administratieve processen vaste medewerkers in dienst. Voor zowel de vaste als de freelance-medewerkers zijn functieprofielen opgesteld waarin de eisen voor de functie zijn opgenomen.

Overwegingen

Het panel heeft een actief en hecht docententeam en managementteam ontmoet en is, net als de studenten, enthousiast over de huidige samenstelling van het team. Veel van de docenten hebben hun sporen al verdiend in het onderwijs- en werkveld. Het panel is positief over zowel het personeel dat is betrokken bij de opleiding als over het personeelsbeleid. Een gezamenlijke en constante visie binnen het team wordt volgens het panel gewaarborgd door de kalibreersessies en vakgroepoverleggen die voldoende frequent worden georganiseerd. Daarnaast ontmoeten de vakdocenten en de beroepscontextdocenten elkaar bij assessments.

Het panel constateert dat alle docenten die momenteel onderwijs geven de benodigde vakinhoudelijke en didactische expertise hebben om hun vak te onderwijzen. Ook de ontwikkelaars, examinatoren en studiebegeleiders zijn van voldoende kwaliteit.

Het personeelsbeleid gestoeld op freelancedocenten in combinatie met het kwaliteitszorgsysteem en het procesmanagement van NCOI zorgt bij de opleiding voor flexibiliteit en kwaliteit. Docenten kunnen zich binnen NCOI verder professionaliseren, gericht op het behalen van de VELON-registratie.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.4 Voorzieningen

4.4.1 Standaard 7

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Het panel is op bezoek geweest op de BCN-locatie in Utrecht waar lessen plaatsvinden. Locaties van NCOI hebben allemaal de benodigde audiovisuele hulpmiddelen en ook overige door NCOI gegarandeerde faciliteiten (parkeerplekken, dichtbij openbaar vervoer, catering, etc.). De opleiding wordt op verschillende locaties in Nederland aangeboden. In de praktijk vinden de lessen vanwege het beperkte aantal studenten voornamelijk plaats in

Utrecht. De studenten met wie het panel gesproken heeft, vinden het jammer dat de opleiding niet op meer locaties beschikbaar is.

Het ERP-systeem van NCOI, Olympus, doet dienst als plannings- en administratiesysteem. Dit systeem is gelinkt aan de online leeromgeving e-Connect. Via de online leeromgeving kunnen studenten contact opnemen met docenten en elkaar, alle benodigde documentatie downloaden, studiemateriaal vinden, zich inschrijven voor modules en examens en hun studievoortgang bijhouden. Wanneer er specifieke materialen nodig zijn, zorgt de instelling hier spoedig voor. Studenten en docenten zijn zeer tevreden over de beschikbare voorzieningen.

NCOI beschikt voor zijn werknemers over een uitgebreide bibliotheek op het hoofdkantoor. Studenten kunnen op kosten van NCOI een abonnement afsluiten bij de bibliotheek van een hogeschool naar keuze. De opleiding sluit aan bij de regelgeving van NCOI voor studenten met een functiebeperking. De locaties waar het onderwijs wordt verzorgd, zijn toegankelijk voor deze studenten. Ook kunnen zij, wanneer nodig, toetsen onder afwijkende condities afleggen. Het besluit daartoe ligt bij de examencommissie.

Overwegingen

Het panel heeft de digitale leeromgeving kunnen bekijken en heeft de dag doorgebracht op één van de locaties. De locaties zijn volgens het panel voldoende uitgerust voor het aangeboden onderwijs. De digitale leeromgeving is volgens het panel adequaat. Het panel raadt de opleiding aan studenten vooraf te informeren over het feit dat een opleiding bij een beperkt aantal aanmeldingen op één centrale locatie wordt aangeboden.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.4.2 Standaard 8

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Aan iedere student wordt een studieadviseur gekoppeld bij wie de student terecht kan voor vragen over zijn of haar studievoortgang en studieadvies. Ook voor het eventuele (tijdelijk) onderbreken van de studie kan de student contact opnemen met de studieadviseur. De student heeft verder contact met zijn docenten, portfoliobegeleider, afstudeerbegeleider en praktijkbegeleider (op de werk- of stageplek).

De portfoliobegeleider bezoekt de student twee keer per fase op de werk- of stageplaats: één voortgangsoverleg en één lesbezoek. Daarnaast heeft de portfoliobegeleider halverwege elke fase telefonisch contact met de student. Op de werk- of stageplaats wordt de student begeleid door de praktijkbegeleider. Vanaf studiejaar 2017-2018 dient de praktijkbegeleider het feedbackformulier frequenter in te vullen en dienen studenten (in hun portfolio) te reflecteren op deze feedback. Studenten waarderen de begeleiding, benaderbaarheid en toegankelijkheid van hun portfoliobegeleider. Ook zijn ze tevreden over de begeleiding op hun werk- of stageplaats.

Het panel heeft bovendien geconstateerd dat studenten tevreden zijn over de (tijdigheid van de) informatievoorziening. Studenten hebben, naast de bijeenkomsten, contact met hun docenten via telefoon, facebook, WhatsApp, en dergelijke.

Overwegingen

Het panel vindt dat de studiebegeleiding op een adequate manier is opgezet. Het panel vindt het positief dat de portfoliobegeleider gedurende de gehele opleiding dezelfde studenten begeleidt. De manier van communiceren past bij de doelgroep; studenten en docenten staan via korte lijnen direct met elkaar in contact. De informatievoorziening voor studenten is via e-Connect goed geregeld.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.5 Kwaliteitszorg

4.5.1 Standaard 9

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

Hogeschool NCOI is gecertificeerd volgens het kwaliteitszorgsysteem ISO 9001:2008. Het kwaliteitszorgsysteem is gestoeld op het doorlopen van de PDCA-cyclus. Er worden verder jaarlijks streefdoelen vastgesteld. Voor 2016-2017 zijn deze als volgt:

- een afstudeerpercentage van 70% binnen de nominale studieduur plus 2 jaar;
- de gemiddelde tevredenheid van studenten over docenten is minimaal 8,0 (10 puntschaal);
- de gemiddelde tevredenheid van studenten over de communicatie is minimaal 7,5;
- de gemiddelde tevredenheid van studenten over de leslocaties is minimaal 7,5;
- de gemiddelde tevredenheid van studenten over het studiemateriaal is minimaal 7,0.

De streefdoelen zijn voor de opleiding vertaald naar Key Performance Indicators.

Docenten evalueren na elke gegeven module de opbouw en inhoud van het programma. De evaluatieresultaten worden door het kernteam gebruikt om de module te verbeteren. Ook vinden er meerdere keren per jaar (vakgroep)overleggen plaats tussen de docenten en het kernteam.

De studenten geven voor elke theorie- en praktijkmodule tweemaal feedback op verschillende onderdelen van de module zoals de kwaliteit van de docent en de bruikbaarheid van de module in de praktijk. De eerste keer is dat in het begin van de module zodat NCOI wanneer nodig tijdig bij kan sturen en de tweede keer evalueert de student de gehele module.

Overwegingen

Het panel vindt de kwaliteitszorg van NCOI adequaat. Er is een goed uitgewerkte PDCA-cyclus. Het ontwerpproces van het curriculum en de afzonderlijke modules is zeer uitgebreid en er zijn meerdere evaluatiemechanismen die kunnen leiden tot veranderingen in het programma. De ontwikkelaars, docenten en examinatoren van de opleiding weten goed om

te gaan met de kwaliteitsprocessen, de opdrachtverstrekking vanuit de opleiding en de flexibiliteit die wordt gevraagd.

Het panel heeft verder vastgesteld dat alle stakeholders van de opleiding worden betrokken bij de kwaliteitszorg. Het panel geeft de opleiding ter overweging mee de rol van de praktijkbegeleiders in de kwaliteitszorg te formaliseren. Nu vindt dit veelal mondeling plaats tijdens het bezoek van de portfoliobegeleider aan de werk- of stageplaats.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.6 Toetsing

4.6.1 Standaard 10

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

In de visie van NCOI heeft toetsen een sturend effect op leren. Toetsing dient in deze visie dan ook zowel het bevorderen van het leerproces van de student als het geven van informatie over de studievoortgang aan de opleiding en de student. Deze uitgangspunten zijn geconcretiseerd in onder andere de onderwijs- en examenregeling (OER) van de opleiding.

Het Uitvoeringsreglement Toetsing en Examinering beschrijft alle (wettelijke) taken en bevoegdheden van de examencommissie. NCOI kent een centrale examencommissie die één keer per jaar bijeenkomt om te besluiten over NCOI-brede thema's zoals examenmodellen en de profielen van examinatoren en onderliggende domein examencommissies welke inhoudelijke expertise bezitten over de verschillende domeinen. De lerarenopleiding Economie is ondergebracht bij de domeinexamencommissie Onderwijs. De domeinexamencommissie voert systematische analyses uit naar de kwaliteit van de toetsen en haar examinatoren. De domeinexamencommissie heeft als ambitie dat eind 2019 alle examinatoren BKE-gecertificeerd zijn.

De leden van de domeinexamencommissie zijn geschoold als toetsdeskundige. Hun taken zijn onder andere het behandelen van EVC-aanvragen, het toezien op plagiaat, het steekproefsgewijs controleren van de toetsen van de opleiding, het benoemen van de examinatoren en het goedkeuren van het toetsplan van de opleiding. Het panel heeft vastgesteld dat het toetsplan van de lerarenopleiding Economie is goedgekeurd.

In het toetsplan is per module uitgewerkt welke toetsvormen worden gebruikt om de verworven kennis, vaardigheden en competenties te toetsen. De opleiding maakt gebruik van schriftelijke examens, moduleopdrachten, mondelinge examens en portfoliobeoordeling als toetsvorm. De toets wordt niet door de docent ontwikkeld die het vak geeft, maar door een speciaal aangewezen toetsontwikkelaar. Aan de hand van vastgestelde processen en de bij de module behorende toetsmatrijs maakt deze ontwikkelaar de toets waarna een tweede lezer de toets controleert op validiteit, betrouwbaarheid en niveau.

Bij moduleopdrachten, beroepsopdrachten en het afstudeeronderzoek wordt er beoordeeld op inhoud, niveau en Nederlandse taal. Bij schriftelijke examens is sprake van een antwoordmodel. Mondelinge examens en assessments worden beoordeeld aan de hand van vastgestelde beoordelingscriteria. De mondelinge examens worden afgenomen door een onafhankelijke examiner en opgenomen. Bij de beoordeling van de beide assessments (aan het einde van fase 1 en aan het einde van fase 4) zijn twee onafhankelijke assessoren betrokken.

De beoordeling van het afstudeeronderzoek wordt gedaan door de afstudeerbegeleider en de afstudeerbeoordelaar aan de hand van vastgestelde beoordelingscriteria. Bij grote verschillen in de beoordeling tussen beoordelaars wordt een derde examiner bij het proces betrokken. De examinatoren beoordelen aan de hand van een beoordelingsformulier. Om de eenheid en consistentie van beoordelingen nog verder te waarborgen, organiseert de examencommissie kalibratiesessies waarin docenten toetsen met elkaar doorspreken.

Het schriftelijk werk van de studenten wordt elektronisch op plagiaat gecontroleerd.

Overwegingen

Het panel heeft een adequate toetsingssystematiek aangetroffen. De toetsen die zijn ingezien beoordeelde het panel als op niveau, betrouwbaar en valide. Er wordt een variatie aan toetsvormen gebruikt. Studenten zijn op de hoogte van wat er van ze verwacht wordt, voelen zich goed voorbereid op de toetsing en vinden deze transparant.

Het beleid inzake toetsing en beoordeling vindt het panel voldoende. Het panel vindt de systematiek van gescheiden rollen (toetsontwikkelaar, begeleider, beoordelaar) een sterk punt. Daarnaast oordeelt het panel dat de examencommissie haar taak om de kwaliteit en het niveau van de toetsing en beoordeling te borgen naar behoren uitvoert. Het panel waardeert de systematische analyse van de kwaliteit van de toetsen en de kalibratiesessies met docenten. De examencommissie heeft bovendien de aandachtspunten voor kwalitatief goede feedback aan studenten in beeld. Het panel onderschrijft deze aandachtspunten.

Het panel merkt op dat zij het aantal beheersingsindicatoren zeer uitgebreid vindt. Deze nodigen vanwege de veelomvattendheid uit om een globaal oordeel over het niveau van de student af te vinken, in plaats van dat ze een tool zijn om tot dat globale oordeel te komen. Het panel raadt de opleiding dan ook aan om de beheersingsindicatoren in aantal te verminderen en verdere kalibratiesessies over het beoordelen van de beheersing van deze indicatoren door de student te organiseren.

Het panel stelt vast dat hoewel het observatieformulier van de stages vrij gedetailleerd is uitgewerkt met passende indicatoren, dit niet het geval is voor het beoordelingsformulier van de stages. Het panel raadt de opleiding dan ook aan de twee formulieren meer op elkaar af te stemmen.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen

4.7.1 Standaard 11

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Bevindingen

Hogeschool NCOI voorziet in een regeling die garandeert dat de resultaten van de door de student afgelegde tentamens zes of acht jaar (voor respectievelijk duale en deeltijdstudenten) blijven staan. Dat geeft de studenten volgens de instelling genoeg tijd om de opleiding af te ronden.

De instelling heeft de directie van de NVAO de jaarrekening ter beschikking gesteld. Er is vastgesteld dat de instelling over de financiële middelen beschikt om de opleiding te ontwikkelen en uit te voeren.

Overwegingen

Het panel acht de afstudeergarantie naar behoren.

Het panel stelt vast dat de NVAO in bezit is van de jaarrekening van NCOI en dat mede op basis daarvan al bij meerdere aanvragen de standaard Afstudeergarantie en financiële voorzieningen met een voldoende is beoordeeld. Het panel heeft daarom het vertrouwen dat de financiële draagkracht van de instelling voldoende is om deze opleiding te ontwikkelen en uit te voeren.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

4.8 Aanbevelingen aan de opleiding

In dit rapport staan enkele aanbevelingen van het panel aan de opleiding. Deze aanbevelingen zijn hieronder samengevat:

- zoek aansluiting bij de kennisbasis vakdidactiek economie zoals die door andere opleidingen gebruikt wordt;
- geef aandacht aan de omvang van de contacttijd;
- voer een diagnostische rekentoets in aan het begin van de opleiding;
- informeer studenten vooraf over het feit dat een opleiding bij een beperkt aantal aanmeldingen op één centrale locatie wordt aangeboden;
- formaliseer de rol van de praktijkbegeleiders in de kwaliteitszorg;
- stem het observatieformulier van de stages af op het beoordelingsformulier van de stages;
- verminder het aantal beheersingsindicatoren.

4.9 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding

Het panel oordeelt positief over de kwaliteit van de nieuwe opleiding.

4.10 Graad en CROHO-onderdeel

Het panel adviseert om de volgende graad aan de opleiding toe te kennen: Bachelor of Education.

Het panel adviseert het volgende CROHO-onderdeel voor de opleiding: onderwijs.

5 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.	Voldoet
2 Programma	2. De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.	Voldoet
	3. De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.	Voldoet
	4. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.	Voldoet
	5. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.	Voldoet
3 Personeel	6. Het personeel is gekwalificeerd en de omvang ervan toereikend voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.	Voldoet
4 Voorzieningen	7. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.	Voldoet
	8. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.	Voldoet
5 Kwaliteitszorg	9. De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.	Voldoet
6 Toetsing	10. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.	Voldoet
7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	11. De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.	Voldoet
Algemene conclusie	<i>Het visitatiepanel beantwoordt de vraag of de opleiding voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.</i>	Positief

Bijlage 1: Samenstelling panel

prof. dr. T. Wubbels (voorzitter)

Theo Wubbels is emeritus hoogleraar onderwijswetenschappen en landelijk coördinator van de lerarenagenda voor de VSNU. Hij is verder onder meer voorzitter van de Programmaraad voor Fundamenteel Onderzoek van het Nationaal Regie-orgaan Onderwijsonderzoek en President van de European Educational Research Association (EERA). De heer Wubbels is meermaals voorzitter geweest in een NVAO-panel.

F. (Fokke) Blaauwbroek MEd

Fokke Blaauwbroek is lerarenopleider NHL Hogeschool. Hij is seniordocent Algemene Economie, Wiskunde en Vakdidactiek, vakgroepvoorzitter 2e graads lerarenopleidingen Algemene economie en Bedrijfseconomie en voorzitter examencommissie afdeling Sociale Vakken en PDG-trajecten. Daarnaast is hij onder meer lid van het Landelijke Overleg examencommissies lerarenopleidingen (LOex) en de Klankbordgroep LLL toetsing en validatie en VELON geregistreerd Voorheen (t/m 2001) was hij onder andere docent Algemene economie en Bedrijfseconomie ROC Friese Poort.

drs. M. Straatmans

Maurice Straatmans is docent economische vakken op bachelor- en masterniveau binnen de lerarenopleiding economie aan de HAN (Instituut Leraar en School; ILS) en docent economische vakken en ondernemerschap ROC Nijmegen. Namens de HAN begeleidt hij onderzoek en stages op het ROC Nijmegen. Hij is commissielid voor Opleiden in de school (OIDS) en Versterken Samenwerking Lerarenopleidingen Scholen (VSLS) voor ROC Nijmegen en HAN ILS, en lid van de registercommissie van de Onderwijscoöperatie, waarvoor hij nascholingsaanbod valideert, richtlijnen voor het leraarregister ontwikkelt en ambassadeur is van het leraarregister.

N. Bach Kolling BSc (student-lid)

Nienke Bach Kolling studeert Onderwijskunde aan de Universiteit Twente en volgt tevens de lerarenopleiding basisonderwijs aan Hogeschool Saxion. Zij was eerder voorzitter en onderwijscommissaris bij de studievereniging voor Psychologie en Onderwijskunde en student-lid van de opleidingscommissie. Nienke Bach Kolling heeft ruime ervaring in het toetsen van opleidingen en instellingen als student-lid van panels van de NVAO.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Het panel werd terzijde gestaan door drs. A. Martens beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator en drs. T. Buising was extern secretaris.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan Hogeschool NCOI te Utrecht op 21 juni 2017, gelijktijdig met een bezoek in het kader van de beoordeling van het traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG) van de NCOI.

Programma

08.15 – 09.00 uur	Intern overleg en bestuderen documentatie (besloten)
09.00 – 09.30 uur	Sessie 1 – Gesprek directie en (opleidings)management Mw. mr. M. (Martine) Pieters, directeur accreditatie & kwaliteit Hoger Onderwijs Mw. L. (Linda) van Reenen – van Kampen BBA, manager Hoger Onderwijs Dhr. W.A.C. (Wouter) Hommes MSc, manager Hoger Onderwijs Mw. drs. I. (Irma) Kolkman, kwaliteitsmanager
09.30 – 10.30 uur	Sessie 2 – Gesprek kernteam, docenten en ontwikkelaars/ beoordelaars en portfoliobegeleider Pedagogisch Didactisch Getuigschrift
10.30 – 10.45 uur	Korte pauze panel (besloten)
10.45 – 11.45 uur	Sessie 3 – Gesprek kernteam, docenten en ontwikkelaars/ beoordelaars van vakbekwaamheids- en beroepscontextmodules en portfoliobegeleider LO Economie Mw. L. (Loes) Rosendaal MSc, opleidingscoördinator Hogeschool NCOI Mw. M. (Marianne) Geuijen MEd MSc, kerndocent, lid kernteam docent, (examen)ontwikkelaar, (examen)beoordelaar, portfoliobegeleider en assessor Dhr. drs. M. (Martijn) Ruissen MEd, lid kernteam, docent, (examen)ontwikkelaar, (examen)beoordelaar en portfoliobeoordelaar Mw. T. (Tosca) Claessens MEd MSc, lid kernteam, docent, ontwikkelaar, (examen)beoordelaar, portfoliobeoordelaar, afstudeerbegeleider en assessor Dhr. drs. D. (Dick) Smit MEd, docent, (examen)ontwikkelaar, (examen)beoordelaar en portfoliobegeleider Mw. drs. C.J. (Jeanette) Breekveldt MBA, kerndocent beroepscontext-modules, (examen)ontwikkelaar, (examen)beoordelaar en assessor
11.45 – 12.30 uur	Lunch en intern overleg panel en bestuderen documenten ter inzage (besloten)
12.30 – 13.00 uur	Sessie 4 – Gesprek vertegenwoordiging werkveld tweedegraads lerarenopleidingen Mw. M.C. (Marina) Bouckaert MA, lid werkveldcommissie

	Dhr. Z. (Zegert) Vis MEM, lid werkveldcommissie Dhr. drs. J. (Jos) Niewold, lid werkveldcommissie
13.00 – 13.15 uur	Korte pauze panel (besloten) Telefonisch bereikbaar binnen dit tijdslot – tel.nr. op separate lijst Mw. R. (Rianne) van der Lugt – van der Bijl MSc, lid werkveldcommissie
13.15 – 13.45 uur	Sessie 5 – Gesprek vertegenwoordiging werkveld Pedagogisch Didactisch Getuigschrift
13.45 – 14.00 uur	Sessie 6 – Toelichting online leeromgeving (OLO) en e-Connect Mw. L. (Linda) van Reenen – van Kampen BBA, manager Hoger Onderwijs Dhr. J.A.J. (Justus) van Ebbenhorst Tengbergen MBA, voorzitter centrale examencommissie, manager kwaliteit en innovatie
14.00 – 14.15 uur	Korte pauze panel (besloten)
14.15 – 14.45 uur	Sessie 7 – Gesprek studenten BA LO Economie Mw. C. (Carla) Brouwers – Peters, start sept. 2015, fase 2, deeltijd Dhr. J. (Johnny) Baas, start sept. 2015, fase 2, duaal
14.45 – 15.00 uur	Korte pauze panel (besloten)
15.00 – 15.30 uur	Sessie 8 – Gesprek studenten Pedagogisch Didactisch Getuigschrift
15.30 – 15.45 uur	Korte pauze panel (besloten)
15.45 – 16.15 uur	Sessie 9 – Gesprek examencommissie en borging Dhr. prof. dr. M. (Martin) Mulder, lid academic board Dhr. J.A.J. (Justus) van Ebbenhorst Tengbergen MBA, voorzitter centrale examencommissie, manager kwaliteit en innovatie Mw. drs. R. (Renske) Smeding, kwaliteitsmanager en voorzitter examencommissie domein onderwijs Dhr. J. (Jan) Bielsma BEd, lid examencommissie domein onderwijs Mw. G.E. (Gerda) Swank MSc, lid examencommissie domein onderwijs
16.15 – 16.30 uur	Korte pauze panel (besloten)
16.30 – 16.45 uur	Eventueel aanvullend gesprek met (opleidings)management
16.45 – 17.45 uur	Beraad panel (besloten)
17.45 uur	Terugkoppeling door panel Mw. mr. M. (Martine) Pieters, directeur accreditatie & kwaliteit Hoger Onderwijs Dhr. J.A.J. (Justus) van Ebbenhorst Tengbergen MBA, voorzitter centrale examencommissie, manager kwaliteit en innovatie

Mw. L. (Linda) van Reenen – van Kampen BBA, manager Hoger
Onderwijs
Dhr. W.A.C. (Wouter) Hommes MSc, manager Hoger Onderwijs
Mw. drs. I. (Irma) Kolkman, kwaliteitsmanager

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier uitgebreide opleidingsbeoordeling, met als bijlagen

- Domeinspecifiek referentiekader
- Schematisch programmaoverzicht
- Gedetailleerde beschrijving curriculum
- Onderwijs- en examenregeling
- Overzicht van het in te zetten personeel
- Besluit macrodoelmatigheid
- Overzicht van de contacten met het werkveld
- Beoogd docent-studentratio
- Beoogd aantal contacturen

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

- Beleidsplan Onderwijs Lerarenopleidingen Hogeschool NCOI
- Beleidsplan Taalbeleid Lerarenopleidingen Hogeschool NCOI
- Servicemodule Economie
- Voorbeelden van toelatingsdossiers
- Werkinstructie afhandelen vrijstellingen hoger onderwijs
- Toetsplan cohort 2016 - 2017, inclusief dekkingsmatrix
- Toetsmatrizen fase 1 en 2
- Beleidsplan freelance professionals Lerarenopleidingen Hogeschool NCOI
- Functieprofielen medewerkers afdeling Opleidingsmanagement Hoger Onderwijs
- Functieprofielen freelance professionals, betrokken bij de lerarenopleidingen
- Documenten inzake begeleiding en scholing freelance professionals
- CV Freelance professionals betrokken bij de opleiding
- Beleidsplan voorzieningen NCOI Groep
- Beleidsplan toegankelijkheid en studeerbaarheid voor studenten met een functiebeperking NCOI Groep
- Beleidsplan kwaliteitszorg Lerarenopleidingen Hogeschool NCOI
- Kwaliteitshandboek NEN-ISO-9001:2008. Uitgiftedatum 07-07-15 geldig tot 07-07-18
- Verslaglegging vergaderingen centrale examencommissie
- Jaarverslagen examencommissie domein Onderwijs
- Notulen examencommissie domein Onderwijs
- Presentatie Integraal beheermodel centrale examencommissie NCOI Opleidingen
- Artikel vakblad Examens: Integraal beheermodel centrale examencommissie NCOI Opleidingen
- Notulen overleggen werkveldcommissie
- Notulen opleidingsvertegenwoordiging
- Verslag lesbezoeken door studieadviseurs
- Beoordelingswijzer lerarenopleidingen moduleopdracht
- Beoordelingswijzer beroepsopdracht (fase 1 en 2) en afstudeeronderzoek lerarenopleidingen
- Literatuurlijst
- Voorbeelden examenproducten

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

ba	bachelor
BKE	Basiskwalificatie Examinering
EC	European Credits (studiepunten)
hbo	hoger beroepsonderwijs
ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op uitgebreide toetsing van de nieuwe opleiding hbo-bachelor Opleiding tot Leraar Voortgezet Onderwijs van de tweede graad in Economie van de Hogeschool NCOI.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CDDEN HAAG
T 31 70 312 23 00
E info@nvao.net
W www.nvao.net

Aanvraagnummer 005476

traject
Pedagogisch Didactisch
Getuigschrift
Hogeschool NCOI

4 augustus 2017

NVAO beperkte beoordeling PDG-traject

Adviesrapport

Inhoud

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	5
3	Beschrijving van de opleiding	6
3.1	Algemeen	6
3.2	Profiel instelling	6
3.3	Profiel opleiding	6
4	Opleidingsbeoordeling	8
4.1	Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	8
4.2	Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	9
4.3	Standaard 3: Toetsing	11
4.4	Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	12
4.5	Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding	13
5	Overzicht oordelen	14
	Bijlage 1: Samenstelling panel	15
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	16
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	18
	Bijlage 4: Lijst met afkortingen	19

1 Samenvattend advies

Hogeschool NCOI (NCOI) heeft bij de NVAO een aanvraag ingediend voor een beperkte beoordeling van het traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG-traject). De NVAO heeft een panel van deskundigen gevraagd een advies over dit traject uit te brengen. In deze samenvatting geeft het panel de overwegingen en de oordelen die de basis vormen van het advies van het panel aan de NVAO over dit PDG-traject.

Het PDG-traject is een traject dat leidt tot benoembaarheid als docent in het mbo. Het panel heeft geconstateerd dat NCOI de landelijke ontwikkelingen rondom het PDG volgt bij de inrichting van haar PDG-traject. Het traject voldoet daarmee aan de gestelde eisen en heeft het juiste niveau. NCOI heeft het beroepsprofiel en de eindkwalificaties voorgelegd aan haar werkveldcommissie, bestaande uit onder meer afgevaardigden van mbo-instellingen en andere hogescholen. Het panel sprak met afgevaardigden van de werkveldcommissie, die voldoende betrokken wordt bij de ontwikkeling van het traject. Wat betreft de eindkwalificaties sluit de instelling zich aan bij de twaalf andere Nederlandse hogescholen die het PDG-traject aanbieden. De eindkwalificaties zijn vertaald naar deeltaken en beheersingsindicatoren; dit zorgt voor een inzichtelijk geheel.

NCOI biedt het PDG-traject aan sinds september 2014. Het studieprogramma heeft de laatste jaren een ontwikkeling doorgemaakt, waarbij het programma steeds verder is toegespitst op de specifieke doelstellingen van het PDG-traject. Het panel is van oordeel dat het programma van voldoende niveau is. De modules en het studiemateriaal van het PDG-traject zijn aan de maat. Wel raadt het panel aan om meer expliciet aandacht te schenken aan de psychologie van het leren van adolescenten. Het vastleggen van de volgorde waarin toekomstige studenten het programma doorlopen, vindt het panel een positief punt; dit versterkt de opbouw in het programma. De maatregelen die genomen worden om studievertraging tegen te gaan zijn adequaat.

Het PDG-traject leidt op tot een bekwaamheid voor het docentschap (pedagogisch-didactische kennis, inzicht en vaardigheden) en is daarom gericht op beroepsgerichte didactiek en algemene didactiek. Het Landelijk Reglement PDG omvat geen schoolvakgerelateerde vakdidactiek. Binnen het PDG-traject van NCOI krijgt vakdidactiek wel een plek; deze is begrijpelijkerwijs verweven in het programma. Studenten volgen een deel van de landelijke kennisbases; dit is van voldoende niveau.

De docenten zijn in de ogen van het panel voldoende gekwalificeerd en mbo-gericht. De docenten zien elkaar regelmatig en vormen een team. Zij zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie en verwerken dit in hun lessen. Het panel vraagt blijvende aandacht voor de begeleiding in de praktijk, aangezien studenten het grootste gedeelte van hun studietijd daar doorbrengen. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de werkdruk die studenten ervaren. De voorzieningen die beschikbaar zijn voor het PDG-traject zijn van voldoende niveau.

Toetsen en beoordelen heeft in de visie van NCOI een sturend effect op het leren. In het PDG-traject worden verschillende toetsvormen ingezet. Het panel is van oordeel dat de toetsen en werkstukken van studenten voldoen aan de gestelde eisen. Studenten volgen een stappenplan en gebruiken een adequate systematiek. De eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit en het eindniveau van het PDG-traject ligt bij de examencommissie van het domein onderwijs, waaronder ook de tweedegraads lerarenopleidingen van NCOI vallen.

Het panel meent dat de examencommissie goed in positie is en duidelijk zicht heeft op de aandachtspunten rondom toetsing.

Het eindniveau van het PDG-traject wordt beoordeeld aan de hand van het portfolio en het afsluitende assessment op de werk-/stageplek (voorheen: proeve van bekwaamheid). De afgelopen jaren zijn verschillende verbeteringen doorgevoerd. Momenteel hebben twaalf studenten het PDG-traject afgerond, van wie de portfolio's en assessmentverslagen ter inzage lagen tijdens het locatiebezoek. Het panel heeft vastgesteld dat afgestudeerden voldoen aan de beoogde eindkwalificaties. Het portfolio en assessment laten een basaal niveau zien dat gangbaar is voor PDG-trajecten. Het panel onderschrijft de observatie van de instelling dat het niveau van zelfreflectie in de portfolio's nog omhoog kan en vraagt aandacht voor het taalniveau. Het werkveld geeft aan tevreden te zijn over het niveau van studenten.

Het panel komt tot een eindoordeel voldoende ten aanzien van de kwaliteit van het traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift van Hogeschool NCOI en adviseert de NVAO om overeenkomstig te besluiten.

Den Haag, 4 augustus 2017

Namens het panel ter beoordeling van het traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift van Hogeschool NCOI,

prof. dr. T. Wubbels
(voorzitter)

A. Martens MA
(secretaris)

2 Werkwijze panel

De NVAO heeft een panel vastgesteld met volgende samenstelling:

- prof. dr. T. Wubbels (voorzitter), emeritus hoogleraar onderwijswetenschappen en landelijk coördinator van de lerarenagenda VSNU;
- F. Blaauwbroek MEd, lerarenopleider NHL Hogeschool, seniordocent Algemene Economie, Wiskunde en Vakdidactiek;
- drs. M. Straatmans, docent binnen de lerarenopleiding economie aan de HAN en docent economische vakken en ondernemerschap ROC Nijmegen;
- N. Bach Kolling BSc (student-lid), masterstudent Onderwijskunde aan de Universiteit Twente en pabostudent aan Saxion Hogescholen.

Het panel werd bijgestaan door mw. A. Martens, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2014, nr 36791) en het Protocol PDG en educatieve minor (28 april 2014) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de instelling verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. In bijlage 3 van dit adviesrapport is een overzicht opgenomen van documenten die het panel heeft ontvangen. Op 20 juni 2017 is het panel bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de eerste bevindingen van het panel besproken en nadere vragen geformuleerd voor de aanvrager. Deze vragen zijn door de secretaris geïnventariseerd en zijn als input gebruikt voor het locatiebezoek.

Op 21 juni 2017 heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Na afloop van de gesprekken heeft het panel het geheel van bevindingen en overwegingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Aan het eind van het bezoek heeft de panelvoorzitter die conclusies mondeling teruggekoppeld naar de instelling. Op basis van de bevindingen, overwegingen en conclusies heeft de secretaris een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna het conceptrapport is vastgesteld door de voorzitter. Het adviesrapport is op 12 juli 2017 aan de instelling voorgelegd ter controle op feitelijke onjuistheden. De instelling heeft op 1 augustus 2017 gereageerd op het adviesrapport. Dit heeft geleid tot enkele aanpassingen, waarna het definitieve rapport is vastgesteld door de voorzitter. Het panel heeft dit advies in volledige onafhankelijkheid opgesteld en op 4 augustus 2017 aan de NVAO aangeboden.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling:	Hogeschool NCOI
Traject:	Pedagogisch Didactisch Getuigschrift
Locaties:	Almere, Amsterdam, Arnhem, Breda, Den Haag, Eindhoven, Groningen, Rotterdam, Utrecht, Zwolle
Studieomvang (EC):	60

3.2 Profiel instelling

Hogeschool NCOI (hierna: NCOI) maakt deel uit van NCOI Opleidingen – aanbieder van opleidingen en cursussen. NCOI heeft ruim 15.000 ingeschreven studenten per jaar en biedt naast een aantal korte praktijkgerichte hbo-deelopleidingen, ook volledige hbo-bachelor en hbo-masteropleidingen aan. NCOI is in het kader van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) bevoegd om graden (associate degree, bachelor, master) te verlenen.

NCOI richt zich met haar opleidingsaanbod primair op werkenden en zet daarbij in op flexibel studeren. Sinds 2011 biedt NCOI opleidingen en programma's aan binnen het domein Onderwijs. Het model van Darling-Hammond (2006) vormt het conceptuele kader van de lerarenopleidingen van NCOI. De opleidingsdidactische principes zijn gebaseerd op elementen van het model van Darling-Hammond waarbij de student een visie op de professionele praktijk ontwikkelt en de voor het beroep van leraar vereiste kennis, vaardigheden en attitudes verwerft.

NCOI biedt onder andere bacheloropleidingen aan met bijeenkomsten op een doordeeweekse dag, avond of de zaterdag. Het traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift kent zowel bijeenkomsten als ondersteuning van het leren via e-Connect, de online leeromgeving van NCOI.

3.3 Profiel PDG-traject

Het pedagogisch didactisch getuigschrift (PDG) voorziet in de bekwaamheid ten aanzien van pedagogische en didactische kennis, inzicht en vaardigheden, zoals bedoeld in de artikelen 4.2.3 en 4.2.4 van de Wet educatie beroepsonderwijs (WEB). De onderdelen van deze bekwaamheid, die de student bij de beoordeling op het vereiste eindniveau moet aantonen, worden vermeld op het PDG dat de kandidaat bij de afsluiting van het traject ontvangt. Het PDG is geen hbo-bacheloropleiding en leidt daarom niet tot een tweedegraads bevoegdheid, maar is een traject dat leidt tot benoembaarheid in het mbo. Om ter afsluiting van het traject in aanmerking te komen voor het PDG dienen zij-instromers hun pedagogische en didactische competenties aantoonbaar te beheersen op bachelorniveau.

De gezamenlijke mbo-instellingen hebben voor het PDG-traject een kwaliteitskader ontwikkeld. Dit kwaliteitskader is in samenspraak met de Inspectie van het onderwijs opgesteld. De tweedegraads lerarenopleidingen hebben landelijke uitgangspunten vastgesteld voor de scholing van de zij-instromers. Het PDG wordt uitgereikt door de

examencommissie van de tweedegraads lerarenopleiding die eindverantwoordelijk is voor het PDG-traject. Het PDG voldoet daarmee aan de bepalingen in artikel 7a.4 van de WHW.

NCOI biedt het PDG-traject aan sinds september 2014 op een wijze die aansluit op de wensen van een doelgroep van volwassen studenten: flexibel (modulair), efficiënt en praktijkgericht. Studenten kunnen op verschillende momenten gedurende het jaar instromen en het traject grotendeels in eigen tempo te doorlopen.

4 Beoordeling

Van toepassing zijn het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2014, nr 36791) en het Protocol PDG en educatieve minor (28 april 2014).

Over de vier beoordelingsstandaarden geeft het visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een vierpuntsschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de score van het PDG-traject in totaal.

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van het PDG-traject.

Onvoldoende

Het PDG-traject voldoet niet aan de basiskwaliteit.

Voldoende

Het PDG-traject voldoet aan de basiskwaliteit.

Goed

Het PDG-traject steekt systematisch uit boven de gangbare basiskwaliteit

Excellent

Het PDG-traject steekt systematisch ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

4.1 Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Het PDG-traject is een traject dat leidt tot benoembaarheid als docent in het mbo. NCOI heeft het PDG-traject ontwikkeld aan de hand van het Landelijk Reglement PDG (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), de Generieke Kennisbasis Tweedegraads lerarenopleiding en bijbehorend addendum, en het kwalificatiedossier van de docent mbo (MBO Raad). Wat betreft de eindkwalificaties sluit de instelling zich aan bij de twaalf andere Nederlandse hogescholen die het PDG-traject aanbieden. Daarbij heeft zij oog voor de wettelijke ontwikkelingen en de nieuwe bekwaamheidseisen die per 1 augustus 2017 in werking treden.

In het beroepsprofiel is het geheel aan eisen beschreven die aan de mbo-docent worden gesteld. Bij het opstellen van het profiel heeft NCOI gekeken naar de maatschappelijke context en relevante ontwikkelingen, het werkveld, de rollen die de mbo-docent vervult en voor welke taken en kernopgaven de docent komt te staan. NCOI heeft het beroepsprofiel en de eindkwalificaties voorgelegd aan haar werkveldcommissie, bestaande uit onder meer afgevaardigden van mbo-instellingen en andere hogescholen.

De eindkwalificaties zijn uitgewerkt en verantwoord naar de SBL-competenties, niveau (Dublin-descriptoren) en het programma. Ze dienen als uitgangspunt voor het formuleren van de algemene leerdoelen van iedere module. Deze algemene leerdoelen worden met behulp van de taxonomie van Bloom op het gewenste niveau geformuleerd.

Overwegingen

Het panel heeft geconstateerd dat NCOI de landelijke ontwikkelingen rondom het PDG volgt bij de inrichting van haar PDG-traject. Het traject voldoet daarmee aan de gestelde eisen en heeft het juiste niveau. De eindkwalificaties zijn vertaald naar deeltaken en beheersingsindicatoren; dit zorgt voor een inzichtelijk geheel. Het panel sprak met afgevaardigden van de werkveldcommissie, die voldoende betrokken wordt bij de ontwikkeling van het traject.

NCOI geeft aan de (cognitie-georiënteerde) taxonomie van Bloom te hanteren bij de inrichting van haar tweedegraads lerarenopleidingen; het PDG-traject sluit daarbij aan. Het panel vraagt de instelling om open te blijven staan voor andere uitgangspunten, mocht de vaardigheden-gerichte praktijk van het mbo daarom vragen.

Conclusie: Voldoende

4.2 Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Het studieprogramma heeft de laatste jaren een ontwikkeling doorgemaakt. In het studiejaar 2014-2015 bestond het programma uit zes modules en een praktijkdeel (portfolio). De modules waren afgeleid van de pedagogisch-didactische modules uit de tweedegraads lerarenopleidingen en studenten konden de modules in wisselende volgorde doorlopen. Vanaf studiejaar 2015-2016 bestaat het programma uit vier modules die specifiek zijn toegespitst op het PDG-traject. Aan de hand van een nieuw toegevoegde beroepsopdracht krijgt onderzoek een duidelijker plaats. Het portfolio is in twee fases opgesplitst om de ontwikkeling van de student beter te kunnen monitoren en toetsen. Vanaf september 2017 zijn er nog maar twee instroommomenten en volgen studenten de modules in een vaste volgorde om de groepsdynamiek te ondersteunen. Daarnaast kent het programma twee bijeenkomsten van één dag aan het begin en einde van het traject.

Het PDG-traject is, conform het Landelijk Reglement PDG, met name gericht op het bijbrengen van algemene didactiek; kennis van vakinhoud wordt verondersteld. In het nieuwe curriculum is vakdidactiek geïntegreerd in meerdere modules en opdrachten zodat dit onderdeel minder op zichzelf staat. De opdrachten en lessen zijn gericht op het mbo en het programma is opgebouwd rondom twee leerlijnen: pedagogiek en didactiek (algemene beroepsvoorbereiding op het vak van docent mbo) en persoonlijke professionele ontwikkeling (persoonlijke ontwikkeling tot bekwaam docent mbo). Studenten brengen hun ervaringen vanuit de schoolpraktijk mee en verwerken die in hun opdrachten en de lessen. Ook maken zij via opdrachten, interviews en lesbezoeken bij collega's en medestudenten kennis met verschillende niveaus binnen het mbo.

Instromende studenten dienen te voldoen aan de wettelijke instroomeisen: minimaal drie jaar ervaring als vakbekwame beroepsbeoefenaar en een aanstelling van minimaal 0,4 fte bij de mbo-instelling waar de zij-instromer werkzaam is. Daarnaast dienen zij eerder een hbo-bacheloropleiding te hebben afgerond of door middel van een assessment aan te kunnen tonen dat zij hbo-werk- en -denkniveau hebben. Een gecertificeerd bureau voert die beoordeling uit.

NCOI geeft aan dat studenten het PDG-traject gemiddeld in 18 maanden afronden. De studiebelasting in combinatie met het werk als docent kan als zwaar ervaren worden en leiden tot studievertraging. Studenten hebben regelmatig contact met hun studiebegeleider vanuit NCOI, waarbij ook de werkdruk ter sprake komt. In bijeenkomsten komen onderwerpen zoals assertiviteit en professionaliteit aan de orde, om studenten ervan bewust te maken dat zij overbelasting dienen te melden. Het programma kent geen harde deadlines en docenten blijven na afloop van modules bereikbaar zodat studenten hun opdrachten eventueel later kunnen indienen.

Het kernteam, bestaande uit de opleidingscoördinator, kerndocent en een kernteamlid, is verantwoordelijk voor de inhoud van het onderwijs, onderzoek en toetsing en heeft regelmatig contact met elkaar. NCOI werkt voor de uitvoering van het onderwijs uitsluitend met freelance professionals die verschillende rollen kunnen vervullen. Deze rollen zijn strikt gescheiden: lesgeven, begeleiden, ontwikkelen en beoordelen kunnen niet door één persoon gelijktijdig voor één student of groep studenten uitgeoefend worden. NCOI hanteert een professionaliseringsbeleid met onder meer masterclasses en assessorentrainingen.

De docenten zijn zich bij de vormgeving van de opleidingspraktijk bewust van hun voorbeeldrol voor de student. Ze maken gebruik van (ICT-)middelen, werkvormen en methodieken die praktisch toepasbaar zijn in het middelbaar beroepsonderwijs en stellen zich kwetsbaar op. Iedere les eindigt met een evaluatie van tips en tops: wat ging goed en wat kan beter. Docenten en studenten geven aan gemakkelijk met elkaar in contact te staan, ook buiten de lessen. Studenten geven aan dat het ICT-onderwijs uitdagender kan worden ingevuld.

Een groot deel van het traject-PDG vindt plaats in de praktijk, op een mbo-school. De scholen waarop studenten werkzaam zijn tekenen een overeenkomst met NCOI en zijn verplicht te zorgen voor voldoende begeleiding (minimaal twee uur per week). Vanwege de specifieke vakken die gegeven worden in het mbo is een vakdocent niet altijd voorhanden. Een PDG-bekwaamheid is de minimale eis voor praktijkbegeleiders, maar bij voorkeur hebben zij een tweedegraads lesbevoegdheid. Studenten geven aan dat zij tevreden zijn over de begeleiding en de hoeveelheid contact met docenten.

NCOI maakt gebruik van zowel eigen als externe leslocaties. Indien nodig worden extra faciliteiten geregeld. Via het online platform e-Connect staan studenten in contact met hun docenten en medestudenten. Studenten krijgen toegang tot de noodzakelijke en verplichte literatuur en kunnen gebruikmaken van een abonnement bij de Koninklijke Bibliotheek of een andere (universiteits- of hogeschool)bibliotheek.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat het programma van voldoende niveau is. De modules en het studiemateriaal van het PDG-traject zijn aan de maat. Wel raadt het panel aan om meer expliciet aandacht te schenken aan de psychologie van het leren van adolescenten. Het

vastleggen van de volgorde waarin toekomstige studenten het programma doorlopen, vindt het panel een positief punt; dit versterkt de opbouw in het programma. De maatregelen die genomen worden om studievertraging tegen te gaan zijn adequaat.

Het PDG-traject leidt op tot een bekwaamheid voor het docentschap (pedagogisch-didactische kennis, inzicht en vaardigheden) en is daarom gericht op beroepsgerichte didactiek en algemene didactiek. Het Landelijk Reglement PDG omvat geen schoolvakgerelateerde vakdidactiek. Binnen het PDG-traject van NCOI krijgt vakdidactiek wel een plek; deze is begrijpelijkerwijs verweven in het programma. Studenten volgen een deel van de landelijke kennisbases; dit is van voldoende maar niet meer dan basaal niveau. Het panel beveelt aan om te overwegen meer expliciete aandacht voor de rol van vakdidactische kennis en vaardigheden in het onderwijsproces op te nemen in het programma.

De docenten zijn in de ogen van het panel voldoende gekwalificeerd en mbo-gericht. De docenten zien elkaar regelmatig en vormen een team. Zij zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie en verwerken dit in hun lessen. Het panel vraagt blijvende aandacht voor de begeleiding in de praktijk, aangezien studenten het grootste gedeelte van hun studietijd daar doorbrengen. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de werkdruk die studenten ervaren. De voorzieningen die beschikbaar zijn voor het PDG-traject zijn van voldoende niveau.

Conclusie: Voldoende

4.3 Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Toetsen en beoordelen heeft in de visie van NCOI een sturend effect op het leren: 'assessment drives learning'. Toetsing en examinering bevorderen het leerproces (formatieve beoordeling) en geven informatie over de voortgang van de student (summatieve beoordeling). In het PDG-traject worden verschillende toetsvormen ingezet: digitale tentamens, moduleopdrachten (werkstukken), beroepsopdrachten (werkstuk met een onderzoekscomponent), portfolio (vastleggen van het resultaat van het werkplekleren, aantonen beheersen eindkwalificaties) en mondeling afsluitend examen in de vorm van een assessment op de werk-/stageplek.

De eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit en het eindniveau van het PDG-traject ligt bij de examencommissie van het domein onderwijs, waaronder ook de tweedegraads lerarenopleidingen van NCOI vallen. De examencommissie wijst examinatoren aan, die deelnemen aan periodieke kalibreersessies om de interbeoordelaarsovereenstemming te verbeteren. Een examinerator van NCOI en een externe assessor vanuit de werk-/stageschool beoordelen het assessment in de praktijk. De school is daarbij verantwoordelijk voor de bevoegdheid van de externe assessor.

In de tentamens wordt kennis van theorie getoetst en in de moduleopdrachten komen kennis en vaardigheden aan bod. De praktijk komt aan de orde in de portfolio- en moduleopdrachten, waarbij ook aandacht is voor voldoende theoretische onderbouwing.

Naar aanleiding van de kalibreersessies heeft NCOI besloten om vanaf studiejaar 2017-2018 een schriftelijke kennistoets in het programma op te nemen.

Examinatoren worden beoordeeld aan de hand van het door hen beoordeelde werk. De examencommissie en docenten erkennen dat de feedback die studenten ontvangen soms erg summier is. De onderbouwing bij een gegeven cijfer is niet altijd goed verwoord of gerelateerd aan de opdracht. Hieraan besteedt de examencommissie dit jaar bijzondere aandacht in de kalibreersessies.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat de toetsen en werkstukken van studenten voldoen aan de gestelde eisen. Studenten volgen een stappenplan en gebruiken een adequate systematiek. Het panel meent dat een schriftelijke kennistoets een waardevolle toevoeging kan zijn en vraagt de instelling te overwegen om proeftentamens en/of voorbeeldvragen beschikbaar te stellen zodat studenten tijdig kennismaken met de wijze van toetsen.

Het panel meent dat de examencommissie goed in positie is en duidelijk zicht heeft op de aandachtspunten rondom toetsing. Meer en duidelijker feedback bij beoordeelde toetsen en werkstukken is wenselijk, te meer omdat studenten niet direct in contact kunnen treden met de beoordelaar. Met name wanneer een onvoldoende gegeven is, dient de student direct uit de beoordeling te kunnen opmaken welke verbeteringen nodig zijn.

Conclusie: Voldoende

4.4 Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Het eindniveau van het PDG-traject wordt beoordeeld aan de hand van het portfolio en het afsluitende assessment op de werk-/stageplek (voorheen: proeve van bekwaamheid). Het assessment bestaat uit het uitvoeren van een vakles en een criteriumgericht interview over de assessmentles en de uitwerkingen in het portfolio. Hierbij ligt de focus op de bekwaamheid/professionaliteit van de docent mbo aan de hand van bewijsstukken, zijn persoonlijke onderwijsvisie en reflecties op het beroep. Tijdens het assessment wordt beoordeeld of de student voldoet aan alle bekwaamheidseisen (eindkwalificaties).

De afgelopen jaren zijn verschillende verbeteringen doorgevoerd, onder meer in het aanwijzen en trainen van examinatoren en het aanscherpen van beoordelingscriteria voor zowel het portfolio als het assessment. Het portfolio wordt beoordeeld met een voldoende of onvoldoende; het assessment wordt vanaf cohort 2015-2016 niet meer beoordeeld met een cijfer, maar met het oordeel behaald of niet behaald.

Momenteel hebben twaalf studenten het PDG-traject afgerond, van wie de portfolio's en assessmentverslagen ter inzage lagen tijdens het locatiebezoek. NCOI geeft aan dat zij werkt aan een verdere theoretische versteviging van het portfolio en een verhoging van het reflectief vermogen.

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat afgestudeerden voldoen aan de beoogde eindkwalificaties. Het portfolio en assessment laten een basaal niveau zien dat gangbaar is voor PDG-trajecten. Daarbij tekent het panel aan dat het niveau van zelfreflectie in de portfolio's nog omhoog kan. Het werkveld geeft aan tevreden te zijn over het niveau van studenten. Vanwege het aantal taalfouten dat het panel aantrof in de portfolio's, beveelt het aan om explicieter aandacht te geven aan het taalniveau van studenten om te borgen dat zij functioneren op niveau 4F.

Conclusie: Voldoende

4.5 Aanbevelingen aan de opleiding

In dit rapport staan enkele aanbevelingen van het panel. Deze aanbevelingen zijn hieronder samengevat:

- Blijf open staan voor andere uitgangspunten dan de (cognitie-georiënteerde) taxonomie van Bloom, mocht de vaardigheden-gerichte praktijk van het mbo daarom vragen.
- Besteed in het programma meer expliciet aandacht aan de psychologie van het leren van adolescenten.
- Overweeg om meer expliciete aandacht voor de rol van vakdidactische kennis en vaardigheden in het onderwijsproces op te nemen in het programma.
- Houd de begeleiding in de praktijk goed in de gaten, evenals de werkdruk die studenten ervaren.
- Overweeg proeftentamens en/of voorbeeldvragen beschikbaar te stellen.
- Voorzie in voldoende en duidelijke feedback bij beoordeelde toetsen en werkstukken.
- Geef explicietere aandacht aan het taalniveau van studenten om te borgen dat zij functioneren op niveau 4F.

4.6 Algemene conclusie over de kwaliteit van het PDG-traject

Het panel beoordeelt de kwaliteit van het traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift van Hogeschool NCOI als voldoende.

5 Overzicht oordelen

Standaard	Toelichting	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.	Voldoende
2 Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.	Voldoende
3 Toetsing	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.	Voldoende
4 Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende

Bijlage 1: Samenstelling panel

prof. dr. T. Wubbels (voorzitter)

Theo Wubbels is emeritus hoogleraar onderwijswetenschappen en landelijk coördinator van de lerarenagenda voor de VSNU. Hij is verder onder meer voorzitter van de Programmaraad voor Fundamenteel Onderzoek van het Nationaal Regie-orgaan Onderwijsonderzoek en President van de European Educational Research Association (EERA). De heer Wubbels is meermaals voorzitter geweest in een NVAO-panel.

F. (Fokke) Blaauwbroek MEd

Fokke Blaauwbroek is lerarenopleider NHL Hogeschool. Hij is seniordocent Algemene Economie, Wiskunde en Vakdidactiek, vakgroepvoorzitter 2e graads lerarenopleidingen Algemene economie en Bedrijfseconomie en voorzitter examencommissie afdeling Sociale Vakken en PDG-trajecten. Daarnaast is hij onder meer lid van het Landelijke Overleg examencommissies lerarenopleidingen (LOex) en de Klankbordgroep LLL toetsing en validatie en VELON geregistreerd Voorheen (t/m 2001) was hij onder andere docent Algemene economie en Bedrijfseconomie ROC Friese Poort.

drs. M. Straatmans

Maurice Straatmans is docent economische vakken op bachelor- en masterniveau binnen de lerarenopleiding economie aan de HAN (Instituut Leraar en School; ILS) en docent economische vakken en ondernemerschap ROC Nijmegen. Namens de HAN begeleidt hij onderzoek en stages op het ROC Nijmegen. Hij is commissielid voor Opleiden in de school (OIDS) en Versterken Samenwerking Lerarenopleidingen Scholen (VSLS) voor ROC Nijmegen en HAN ILS, en lid van de registercommissie van de Onderwijscoöperatie, waarvoor hij nascholingsaanbod valideert, richtlijnen voor het leraarregister ontwikkelt en ambassadeur is van het leraarregister.

N. Bach Kolling BSc (student-lid)

Nienke Bach Kolling studeert Onderwijskunde aan de Universiteit Twente en volgt tevens de lerarenopleiding basisonderwijs aan Hogeschool Saxion. Zij was eerder voorzitter en onderwijscommissaris bij de studievereniging voor Psychologie en Onderwijskunde en student-lid van de opleidingscommissie. Nienke Bach Kolling heeft ruime ervaring in het toetsen van opleidingen en instellingen als student-lid van panels van de NVAO.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Het panel werd bijgestaan door mw. A. Martens, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en secretaris.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan Hogeschool NCOI te Utrecht op 21 juni 2017, gelijktijdig met een bezoek in het kader van de beoordeling van de uitgebreide toets nieuwe opleiding hbo-bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Economie.

08.00 – 09.00 uur	Ontvangst panel, intern overleg en bestuderen documentatie
09.00 – 09.30 uur	Sessie 1 – Gesprek directie en (opleidings)management • Mw. mr. M. (Martine) Pieters, directeur accreditatie & kwaliteit Hoger Onderwijs • Mw. L. (Linda) van Reenen – van Kampen BBA, manager Hoger Onderwijs • Dhr. W.A.C. (Wouter) Hommes MSc, manager Hoger Onderwijs • Mw. drs. I. (Irma) Kolkman, kwaliteitsmanager
09.30 – 10.30 uur	Sessie 2 – Gesprek kernteam, docenten en ontwikkelaars/ beoordelaars en portfoliobegeleider PDG • Mw. L. (Linda) Steffens BA, opleidingscoördinator Hogeschool NCOI • Mw. M. (Marianne) Geuijen MEd MSc, kerndocent, lid kernteam, beoordelaar, ontwikkelaar, portfoliobeoordelaar en assessor • Mw. drs. M.E. (Monique) Bekker, lid kernteam, docent, docent onderzoeksvaardigheden, portfoliobegeleider, portfoliobeoordelaar en assessor • Mw. M. (Marieke) Molle BEd, docent en beoordelaar • Dhr. drs. J. (Jan) Vis, docent, ontwikkelaar en beoordelaar • Dhr. drs. A. (Anko) Marringa, docent en portfoliobegeleider
10.30 – 10.45 uur	Korte pauze panel (besloten)
10.45 – 11.45 uur	Sessie 3 – Gesprek kernteam, docenten en ontwikkelaars/ beoordelaars van vakbekwaamheids- en beroepscontextmodules en portfolio- begeleider LO Economie
11.45 – 12.30 uur	Lunch en intern overleg panel (besloten)
12.30 – 13.00 uur	Sessie 4 – Gesprek vertegenwoordiging werkveld tweedegraads lerarenopleidingen
13.00 – 13.15 uur	Korte pauze panel (besloten)
13.15 – 13.45 uur	Sessie 5 – Gesprek vertegenwoordiging werkveld PDG • Mw. J. (Jozefien) Bos MEd, lid werkveldcommissie • Mw. I. (Marguerite) Irrgang BJ, lid werkveldcommissie • Dhr. M. (Maarten) van Roessel MSc, lid werkveldcommissie • Dhr. W. (Wisse) Wijnmaalen MEd, lid werkveldcommissie
13.45 – 14.00 uur	Sessie 6 – Toelichting online leeromgeving (OLO) en e-Connect • Mw. L. (Linda) van Reenen – van Kampen BBA, manager Hoger Onderwijs • Dhr. J.A.J. (Justus) van Ebbenhorst Tengbergen MBA, voorzitter centrale examencommissie, manager kwaliteit en innovatie

14.00 – 14.15 uur	Korte pauze panel (besloten)
14.15 – 14.45 uur	Sessie 7 – Gesprek studenten BA LO Economie
14.45 – 15.00 uur	Korte pauze panel (besloten)
15.00 – 15.30 uur	Sessie 8 – Gesprek studenten PDG (telefonisch) • Dhr. A.R.F. (Alexis) Volk, start maart 2017, fase 1 • Dhr. R.T.M. (Rob) Kwakman, start sept. 2016, fase 1 • Mw. S.M. (Susanne) Brugman, start sept. 2016, fase 1
15.30 – 15.45 uur	Korte pauze panel (besloten)
15.45 – 16.15 uur	Sessie 9 – Gesprek examencommissie en borging • Dhr. prof. dr. M. (Martin) Mulder, lid academic board • Dhr. J.A.J. (Justus) van Ebbenhorst Tengbergen MBA, voorzitter centrale examencommissie, manager kwaliteit en innovatie • Mw. drs. R. (Renske) Smeding, kwaliteitsmanager en voorzitter examencommissie domein onderwijs • Dhr. J. (Jan) Bielsma BEd, lid examencommissie domein onderwijs • Mw. G.E. (Gerda) Swank MSc, lid examencommissie domein onderwijs
16.15 – 16.30 uur	Korte pauze panel (besloten)
16.30 – 16.45 uur	Aanvullend gesprek met (opleidings)management
16.45 – 17.45 uur	Beraad panel (besloten)
17.45 uur	Terugkoppeling door panel

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier instelling

- Informatiedossier Beperkte opleidingsbeoordeling Pedagogisch Didactisch Getuigschrift
- Bijlagen bij het informatiedossier:
 - Domeinspecifiek referentiekader, beroeps- en opleidingsprofiel van de docent MBO
 - Schematisch programma overzicht
 - Gedetailleerde beschrijving curriculum
 - Onderwijs- en Examenregeling (OER) Generiek
 - Reglement Pedagogisch Didactisch Getuigschrift
 - Overzicht van het in te zetten personeel
 - Overzichtslijst afstudeerders
 - Kengetallen
 - Docent-studentratio
 - Docentkwaliteit
 - Contacturen per studiejaar

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

- Toelatingsdossiers (voorbeelden)
- Toetsplan Traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift Hogeschool NCOI Cohort 2017-2018 inclusief dekkingsmatrix
- Concepten inclusief toetsmatrijzen Fase 1 en 2
- Functieprofielen freelance professionals, betrokken bij de opleiding
- CV's freelance professionals betrokken bij de opleiding
- Verslaglegging vergaderingen centrale examencommissie
- Jaarverslagen examencommissie domein Onderwijs
- Notulen examencommissie domein Onderwijs
- Presentatie Integraal beheermodel centrale examencommissie NCOI Opleidingen
- Artikel vakblad Examens: Integraal beheermodel centrale examencommissie NCOI Opleidingen
- Literatuur (studieboeken, artikelen)
- Online leeromgeving (OLO's) modules
- Examenproducten van studenten, waaronder alle eindwerken (portfolio en assessment)

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

BA	bachelor
EC	European Credits (studiepunten)
hbo	hoger beroepsonderwijs
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
PDG	Pedagogisch Didactisch Getuigschrift
WEB	Wet educatie beroepsonderwijs
WHW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de beoordeling van het traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift van Hogeschool NCOI.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 00

E info@nvao.net

W www.nvao.net

Aanvraagnummer 005737